

בית העירוב

בית הוראה וביהמ"ד גבוה להלכות עירובין

גליין מס' 45 ראש השנה תשפ"ז

בית העירוב

עדות מבלי ראשון על הנעשה במשמר הירדן

בין מתלי בית העירוב

שאני יכול לעשות זה לדבר על ליבם, להאיר פנים, להשפיע בדרכים כאלו ואחרות. מכאן והלאה ההחלטה נתונה ביד כל אחד ואחד האם לשמור בפועל מצווה כזו או אחרת, והאם להימנע מאיסור כזה או אחר.

שונה הדבר לגמרי ענין העירוב. כאן אין לי צורך לדבר עם כל אחד ואחד, אין צורך להשפיע, ההחלטה לאו דווקא נתונה בידי כל תושב ותושב. כשאנחנו מקימים עירוב מסביב לכל המושב, באותו רגע הצלתי בבת אחת את כל היהודים שגרים כאן מאיסור הוצאה! מכאן והלאה אני כבר לא חייב לדבר איתם כלל על הענין.

לכן אני מרגיש את כובד האחריות מונחת על כתפי דווקא בענין העירוב יותר מכל דבר אחר. ברוך ה' מצאתי שותף נאמן, הרה"ג רבי ישעיה וינד שליט"א ראש בית ההוראה בית העירוב, יחד עם רבני ופעילי הארגון, הבינו את גודל האחריות מחד, ואת הזכות העצומה מאידך. לכן הם החליטו להיכנס לעניין.

אבל ברור שנוכל להרים את פרויקט העירוב במושבים משמר הירדן ואליפלט רק יחד עם הציבור, אם יהודים בעלי לב חם למען השבת יצטרפו

מושב משמר הירדן ללא עירוב

מספר לנו הרב הלפרין, שגר סמוך ליישובים אליפלט ומשמר הירדן, ופועל מזה שנים להחדיר קצת אידישקייט בקרב התושבים באזור. "קחו למשל את מושב משמר הירדן, אמנם יש בית כנסת במושב אבל רוב התושבים רחוקים משמירת תורה ומצוות, יש ביניהם גם שומרי מסורת, אך מיעוט קטן ביניהם שומרי שבת.

כשאנחנו אומרים 'שומרי שבת', זה לא תמיד אומר שמירת שבת כפי שאנחנו מבינים את זה. לא כל שומרי השבת באמת מקפידים על כל פרטי ודקדוקי ההלכה. לדוגמה, ביישוב אין עירוב, ואף פעם גם לא היה. אני זוכר כשהייתי בחור ירושלמי נשאלתי למה ביטלו חז"ל את המצווה הגדולה של תקיעת שופר כשראש השנה חל בשבת, מחשש שמא יעבירו ארבע אמות ברשות הרבים? הלא יש עירוב שמתייר לטלטל. אנחנו רואים בגמרא שגם בימי חז"ל היו עירובין במקומות שהתגוררו שם יהודים.

בזמנו, באמת לא הייתה לנו תשובה על כך. כבחור חרדי ידעתי שיש עירוב ואין שום חשש להיכשל בטלטול. אך כיום, לצערי הקושיא נעלמה, אני כבר מבין היטב את גזירת חז"ל. אני רק מתאר לעצמי אם הייתה לנו כיום מצוות תקיעת שופר גם בשבת, בקלות היו היהודים כאן יכולים להיכשל בטלטול השופר, רח"ל.

למה כואב לכם דווקא שאין עירוב, הלא ישנם עוד חילולי שבת? אתה צודק מאד, כל חילול שבת הוא נורא בין מדאורייתא ובין מדרבנן.

המשך בעמוד הבא <<<

מאוצרות גאוני ההורות

כוח השבת בשנה הזאת

לאבינו שבשמים לטובה על ידי קול השופר, לא איכפת לך, העיקר שלא יבולע לשבת, שלא יפשוטו באיסור הוצאה ויבואו להעביר השופר ד' אמות ב'רשות הרבים, ותתחלל השבת חלילה.

וזוהי מסירות נפש גדולה מצד ישראל, שהם מוסרים נפשם למען השבת המרמזת על קדושת שמו ית'. וכיון שכן הרי זה עצמו מה שאין אנו תוקעים בראש השנה שחל בשבת, היא עקידה רוחנית מופלגת שמועילה לרצות אותנו, כמו שמרצה זכרון שופר המזכירה זכות העקידה.

(משך חכמה פרשת אמור)

אחד המיוחד ממצוות החג הוא לתקוע בשופר של איל להזכיר זכות העקידה, שהתקיעה מכנסת זכות ישראל מה שנחלו מיצחק למסור עצמם לגמרי, כל תאוותיהם והרגשותיהם ושאלות החיים על מוקד אהבת ה' ותורתו.

וידוע כי בני ישראל והשם יתברך המה כשני אוהבים נאמנים אשר כל אחד חושש על כבוד רעהו. לכן אחרי שידוע לנו גודל התועלות ממצוות שופר, אשר אף אם יבוטל באונס, הסכנה גדולה. ובכל זאת אמרו ישראל פן יבולע חלילה למצוות שבת אשר מעיד על קדושת שמו יתברך, יעבור עלינו מה ויתקדש שמו יתברך. אף אם יקטרג השטן, ולא ייפגס זכרוננו

היסטוריה רוויית כאב, בשנים בהן חל ראש השנה בשבת...

...וגם טבח סיחת תורה

בשנת תשפ"ד נרצחו ביום אחד למעלה מ-1,100 יהודים

בית העירוב

בית הוראה וביהמ"ד גבוה להלכות עירובין

חייגו עכשיו וקחו חלק בהצלת אלפי יהודים מחילול שבת:

02-5666-999

בעל הערוך לור בגילוי נפלא

כשחל ראש השנה בשבת — גורל השנה תלוי בשבת:
נכבד אותה בכל כוחנו, והיא עצמה תעמוד לנו לסיניגור ותהפוך את השנה לשנת ברכה וישועה.

האם יוכל ר' אשר ללכת לתקוע מחוץ לתחום?

יום השני, כיוון ששניהם כיום אחד דמי, דמה שהיה מונח בכניסת יום הראשון מועיל גם ליום השני.

אבל הראב"ד חולק על כך, שלדעתו לא אמרו קדושה אחת הן רק להחמיר ולא להקל. דהיינו שנקטינן שב' ימי ר"ה קדושה אחת הן ולכן אי אפשר לערב יום אחד לרוח זו ויום השני לרוח אחרת, כמו שאי אפשר לערב חצי יום לרוח זו וחצי יום לרוח אחרת. אבל לא אמרנו דין זה לקולא שכיוון שחיוזא אריכתא דמי אין צריך שיהא העירוב קיים גם בכניסת יום השני.

• האין נקטינן להלכה? •

הטור בסימן תט"ז בהביאו ההלכה בשני ימים טובים של גלויות שיכול לערב כל יום לרוח אחרת, כתב "וכן הדין בכל ב' ימים טובים, חוץ משני ימים טובים של ראש השנה שהם קדושה אחת ואין מערבין עליהם ב' עירובין". וכתב הב"ח שנראה מלשון הטור דנקט שר"ה קדושה אחת היא רק לחומרא שאין לערב לב' רוחות, אבל לקולא שאין צריך העירוב להיות קיים גם ביום השני, לזה לא נקטינן דקדושה אחת הן. והיא כדעת הראב"ד ודלא כדעת הרמב"ם.

וכן משמע גם מדברי המחבר שכתב בסגנון זה בשולחן בסימן תט"ז סעיף א' "אבל בשני ימים טובים של ראש השנה הרי הן כיום אחד, ואינו מערב לשני ימים אלא לרוח אחת". וכן פסק הב"ח שלענין הלכה יש לפסוק לחומרא בהלכות עירובי תחומין, ולכן יש לבדוק שהעירוב קיים בכניסת יום הב' של ראש השנה.

אבל המג"א שם פירש בדברי המחבר שכונתו גם להקל שמועיל להניח העירוב רק בהתקדש יום ראשון של ר"ה ואין צריך להיות גם בכניסת יום השני, וכדעת הרמב"ם. והקשה המג"א דבהלכות יו"ט בסימן ת"ג פסק המחבר שבראש השנה אסור לבשל מיו"ט לחברו כמו כל יו"ט של גלויות, והיינו משום דלהקל לא אמרנו דקדושה אחת הן, ומתיר המג"א דקיימא לן שיום הראשון עיקר, ולכן אסור לבשל בו ליום השני. אבל לענין תחומין כיוון דיום ראשון עיקר, הוי יום השני חול ואין צריך לעירוב תחומין שמונת לצאת בו חוץ לתחום. בנתיבות שבת (פ"ח סק"ז) ביאר דברי המג"א, דהא

עירוב בדרך בין היישובים

דכתבו הפוסקים הטעם משום דקדושה אחת הן, משום שטעמא דיו"ט ראשון עיקר אינו מספיק אלא בצירוף הטעם דקדושה אחת הן.

אכן באמת מצוינו בעוד כמה מקומות שחוששים גם בראש השנה לחומרא ואין מקילין כיוון שהן ב' קדושות, לכן כתב בערוך השולחן הטעם שהקילו בעירובי תחומין, דתחומין דרבנן, הם אמרו מצות עירובי תחומין, והם אמרו דקדושה אחת היא לענין עירובי תחומין, בין לקולא בין לחומרא.

גם האליה רבה הסכים עם המג"א, וכתב שכן הוא גם דעת הטור ודלא כביאור הב"ח בדברי הטור, וכן דייק מלשון הלבוש, וכן פסק החי"א. גם במשנה ברורה הביא את דברי המג"א להלכה.

וכתב בנתיבות שבת (פ"ח סק"ה) דאף ששבת ויו"ט שתי קדושות הן וקדושת שבת היא קדושה בפני עצמה, מכל מקום כשחל יום א' דראש השנה בשבת, אמרנו לחומרא שחל קדושת ר"ה על שבת ולכן הוי שני הימים כקדושה אחת שאי אפשר לערב לב' רוחות, ואם נאכל עירובו מותר ללכת גם ביום השני.

• להלכה בנידון דידן. •

נמצא להלכה לפי דעת רוב הפוסקים יכול ר' אשר ללכת לתקוע ביום ב' דראש השנה, אף אם נאכל העירוב ואין נמצא במקומו בכניסת יום השני. וכן הדין גם כשחל יום א' בשבת.

כל הנכתב הינו בדרך ליבון הלכה, למעשה ישאל כל אחד את רבו.

מצוה מיוחדת מצא לו ר' אשר, שגר באחד היישובים בדרום הארץ. ביישוב סמוך ישנם כמה יהודים קשישים שכמעט לא יוצאים מביתם, אף לא לתפילה בבית כנסת. מזה כמה שנים שר' אשר מגיע אליהם בימי ראש השנה, עובר בין הבתים בהם דרים הקשישים, השופר בידו ותוקע עבורם, מוציאם ידי חובתם במצוות היום דאורייתא. אין זה כל פשוט עבורו להקדיש זמן ניכר באמצע היום בין התפילות, אך רצונו עז לזכות את היהודים הללו, יודע הוא שמצוות אלו משקלם רב על כף המאזניים בימי הדין.

אמנם היישוב אינו רחוק כל כך, אך כיוון שעליו ללכת כקילומטר וחצי כדי להגיע אליהם, צריך הוא להניח עירוב תחומין כדי שיוכל ללכת עם השופר יותר מאלפיים אמה. שהרי כידוע איסור טלטול והוצאה התירו ביום טוב לצורך, ולכן יכול הוא לטלטל את השופר בידו אף במקום שאין עירוב, אך איסור תחומין קיים גם ביו"ט.

את העירוב הוא מניח באמצע הדרך כפי שהדריכו רב הבקי בהלכות עירובין ותחומין. על פי הדין, כדי שהעירוב יחול צריך הוא להיות קיים בכניסת היום, ולכן אם אדם מניח עירוב לשבת וליו"ט שאחריו, אם רוצה הוא ללכת גם ביו"ט צריך העירוב להיות קיים על מקומו גם בכניסת היו"ט.

בשנת תשפ"ד היה הדבר, כשיש ראשון של ר"ה חל בשבת, אחד מחבריו של ר' אשר עבר במקרה לפנות ערב במקום שבו הניח את העירוב, וראה שפת העירוב נעלם.

כשנודע הדבר לר' אשר לא ידע מה לעשות, האם מותר לו ללכת לתקוע בשופר עבור היהודים במושב הסמוך, והאם בשנה כזו כשר"ה חל בשבת הדין שונה?

• מקורות הסוגיא •

שנינו במשנה עירובין דף לח. "רבי אליעזר אומר יום טוב הסמוך לשבת בין מלפניה ובין מלאחריה, מערב אדם שני עירובין". דהיינו שיכול להניח עירוב תחומין אחד ללכת בשבת עוד אלפיים אמה לצד אחד של העיר, ולהניח ליו"ט עירוב לצד אחר של העיר, ויכול ללכת כל יום לצד שעירב. וחכמים חולקים שם. ושם אמר רב הלכה כרבי אליעזר דאמר שתי קדושות הן.

בגמ' מבואר שנחלקו האם שבת ויו"ט הסמוכים יש להם קדושה אחת וכיום אחד ארוך, או שתי קדושות הן, שיש להם דין כשתי ימים נפרדים. שאם קדושה אחת הן אי אפשר לעשות עירוב נפרד לכל יום, כשם שאי אפשר לעשות עירוב אחד לחצי שבת לצד אחד של העיר, ועוד עירוב שיחול בחצי שבת השניה לצד אחר של העיר, משום שכל היום אחד הוא, וכל מה שחל מתחילת היום נמשך לאורך היום כולו.

ולהלכה כיוון שנפסק כרבי אליעזר, כתב הרמב"ם שיש בזה קולא וחומרא. הקולא היא שיכול להניח כל יום עירוב לצד אחר. והחומרא היא שגם אם רוצה שהעירוב יחול לשני הימים לאותו צד של העיר, אין מועיל בזה שהניח את פת העירוב בכניסת יום הראשון, אלא הפת צריך להיות שם גם בכניסת יום השני, שהרי הוא קדושה אחרת וכיו"ט חדש, וצריך חלות חדשה לעירוב. וכן פסק המחבר בשולחן ערוך סימן תט"ז סעיפים א' - ב'.

• ב' ימי ראש השנה •

עוד שם במשנה דף לט. "רבי יהודה אומר ראש השנה שהיה ירא שמא תתעבר מערב אדם שני עירובין, ולא הודו לו חכמים". בגמ' נתבאר שחכמים אלו ר' יוסי הוא, שלדעתו בכל ב' ימים טובים של גלויות אפשר לערב כל יום לרוח אחרת, כיוון שהן ב' קדושות, אבל ב"ה כיוון ששני הימים הן קדושה אחת צריך שיהא עירוב אחד לשניהם.

כתב הרב המגיד שמדברי הרמב"ם נראה שלהלכה כיוון שלענין ר"ה נפסק כדעת חכמים שקדושה אחת הן, יש בזה גם קולא שאין צריך שיהא העירוב מונח גם בכניסת

בין כתלי בית העירוב

המשך מעמוד קודם

ליום הדין עם זכויות של שמירת שבת, והיא תעמוד לו לזכות ולסגולה להיכתב לשנה טובה במיוחד.

ומכאן נאחל לכל השותפים העושים והמעשים למען השבת, למתנדבים היקרים והמסורים, לכל קוראנו ולכל בית ישראל בברכת כתיבה וחתימה טובה, בזכות השבת - כי היא מקור הברכה.

אלינו, אזי תוך זמן קצר יעמוד כאן העירוב על תילו, ומכאן ואילך 1,750 יהודים יינצלו מעשרות חילולי שבת. זו אינה זכות חד פעמית אלא זכות שתחזור על עצמה שוב ושוב, כל שבת מחדש.

הדברים נשמעים אחרת כאשר הם נאמרים מכלי ראשון, ממי שעד לדברים מקרוב. מה גם שכבר הורו גדולי הדורות שהשנה חייב כל יהודי להגיע

* ניתן לתרום להקמת העירוב במשמר הירדן בטלפון 02-5-666-999-999 שולחה 4, או דרך נדרים פלוס

בקופת בית העירוב כמותרת 'תשפ"ז שנה טובה'.

* ניתן להזמין שיעורים מרתקים בענייני עירובין בליווי מוצגות, לימי חול המועד ובין הזמנים, בטלפון 02-5-666-999-999 שולחה 3-3.

* מענה הלכתי ומידע בענייני עירוב בבית הוראה 'בית העירוב': 02-5-666-999-999 - שומר בוכרון.

* לקבלת גליון זה ישירות למייל שלח בקשה: E025666999@GMAIL.COM *

לשירות
הציבור!